

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/20/2024
Identifikačné číslo spisu:	7915216084
Dátum vydania rozhodnutia:	25.04.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Halušková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:7915216084.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Š. E., narodeného XX. V. XXXX, R. P. XX, zastúpeného advokátskou kanceláriou FAIRSQUARE advokátska kancelária s. r. o., Bratislava, Lazaretská 3/A, IČO: 47 232 544, proti žalovanému J. D. S., narodenému XX. N. XXXX, L. Q., L. XX, zastúpenému advokátom JUDr. Petrom Majerníkom, Košice, Werferova 1, o ochranu osobnosti, vedenom na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 19C/243/2016, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 23. januára 2020 sp. zn. 3Co/228/2018 takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 23. januára 2020 sp. zn. 3Co/228/2028 v časti výroku, ktorým potvrdil rozsudok Okresného súdu Michalovce zo 04. apríla 2018 sp. zn. 19C/243/2016 vo výrokoch III. a V. a vo výroku o trovách odvolacieho konania a rozsudok Okresného súdu Michalovce zo 04. apríla 2018 sp. zn. 19C/243/2016 vo výroku, ktorým priznal žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy (III. výrok) a vo výroku o trovách konania (V. výrok) z r u š u j e a v e c v rozsahu zrušenia v r a c i a Okresnému súde Michalovce na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1.1. Okresný súd Michalovce (ďalej iba „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 04. apríla 2018 sp. zn. 19C/243/2016 zastavil konanie v časti žaloby, ktorou sa žalobca domáhal práva uverejniť výrok rozsudku v troch dňoch s celoštátnou pôsobnosťou na náklady žalovaného (I. výrok), zamietol žalobu v časti, ktorou sa domáhal žalobca ospravedlnenia od žalovaného (II. výrok), žalobcovi priznal náhradu nemajetkovej ujmy v sume 5.000,- eur, ktorú je povinný žalobcovi zaplatiť žalovaný v lehote troch dní od právoplatnosti rozsudku (III. výrok) a vo zvyšku žalobu zamietol (IV. výrok). Rozhodol, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo (V. výrok).

1.2. Z dôvodov rozsudku vyplýva, že žalobca sa domáhal ochrany osobnosti s náhradou nemajetkovej ujmy dôsledkom opakovane podaných trestných oznámení žalovaného. Súd prvej inštancie posudzoval stret práva oznamovať trestnú činnosť s právom na ochranu osobnosti. Mal za to, že konanie žalovaného vo vzťahu k žalobcovi prekračuje mieru únosnosti vzhľadom na rozsah a množstvo trestných oznámení, ktorým musel žalobca čeliť. Dospel k záveru, že konanie žalovaného zasiahlo do osobnostných práv žalobcu, a to do práva na súkromie nielen opakovaným podávaním trestných oznámení, ale aj šírením informácií o údajnej trestnej činnosti žalobcu medzi inými osobami. Žalovaný

pred podaním žaloby aj po jej doručení opakovane podával na žalobcu trestné oznámenia, cielene o ňom vyhľadával informácie na rôznych inštitúciách a následne podával trestné oznámenia, o tvrdenej protizákonnej činnosti žalobcu informoval tretie osoby, ktoré za týmto účelom vyhľadával. Zo všetkých trestných oznámení podaných žalovaným na žalobcu iba jedno vyústilo do začatia trestného stíhania a viedlo k neprávoplatnému odsúdeniu žalobcu Špecializovaným trestným súdom v konaní BB-3T/31/2015, a to pre trestné činy poškodzovania finančných záujmov ES a subvenčného podvodu; rozsudok bol rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 15. júna 2017 zrušený. Žalovaný nepoprel, že pred začatím súdneho konania a aj počas neho opakovane podával na žalobcu trestné oznámenia, ktoré okrem jedného vyššie uvedeného neviedli k trestnému stíhaniu žalobcu. Súd prvej inštancie aplikujúc § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka (v ďalšom aj „OZ“) považoval obvinenie fyzickej osoby inou fyzickou osobou zo závažnej trestnej činnosti, a to preukázateľne opakovane bez relevantného základu, za vážny zásah do osobnostných práv, do cti, dobrého mena a súkromia dotknutej osoby. Žalobca pre množstvo podaní a oznámení musel opakovane podávať vysvetlenia nielen pred orgánmi štátu, ale aj pred súkromnými osobami. Má preto právo požadovať, aby od takýchto zásahov do jeho súkromia bolo upustené, najmä ak orgány činné v trestnom konaní žalobcovi ochranu pred neoprávnenými zásahmi žalovaného neposkytli. V tomto smere obrana žalovaného, že žalobca je osobou verejne činnou, preto musí zniesť kritiku vo väčšej miere ako iné osoby, neobstoí. V súdnej veci však konanie žalovaného nezodpovedá obsahovej náplni slova kritika. Kritika vo svojej podstate znamená „odborné posudzovanie“, kedy hodnotenie konania a skutkov vychádza z odborne verifikovateľného základu. Aby bolo možné podávanie trestných oznámení charakterizovať ako oprávnenú kritiku, tieto by museli vychádzať z objektívne existujúcich a overiteľných tvrdení. V prípade trestných oznámení podaných žalovaným ani jedno doposiaľ nebolo ukončené právoplatným odsúdením žalobcu, a teda potvrdením jeho trestnej činnosti. Za dôvodný považoval okresný súd nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Za primeranú považoval náhradu 5.000,- eur a vo zvyšku žalobu zamietol. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 255 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej tiež „CSP“) vychádzajúc z pomerného úspechu žalobcu i žalovaného v spore.

2.1. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 23. januára 2020 sp. zn. 3Co/228/2018 potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie vo výrokoch II., III., IV. a V. a rozhodol, že žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Uviedol, že súd prvej inštancie po vyhodnotení skutkových tvrdení a predložených dôkazov správne posudzoval, či výkon práva oznamovať trestnú činnosť žalovaným bol v súlade s verejným záujmom a právnym poriadkom a či nedošlo k zneužitiu tohto práva, t. j. nešlo o šikanózne výkon práva, ktorý zasiahol do osobnostných práv žalobcu. Okresný súd správne poukázal na nález Ústavného súdu ČR sp. zn. III. ÚS 1017/2015 z 5. septembra 2017. Aj z judikatúry Najvyššieho súdu ČR (rozsudok z 31. augusta 2010 sp. zn. 25Cdo/297/2009, rozsudok z 28. júna 2006 sp. zn. 15Tdo/574/2006, uznesenie zo 17. januára 2007 sp. zn. 7Tdo/1577/2006) vyplýva, že v prípadoch podania nepravdivých trestných oznámení, ktorých oznamovateľ nebol odsúdený pre krivé obvinenie, prichádza do úvahy občianskoprávna zodpovednosť za vzniknutú ujmu. O to viac je takáto možnosť daná v prípade osôb, voči ktorým obvinenie ani nebolo vznesené. Preverovaná osoba musí mať takúto možnosť predovšetkým s ohľadom na realizáciu prvotných poškodzujúcich policajných postupov (podávanie vysvetlení, vyžiadanie listín a pod.), ktoré s ohľadom na obsah trestného oznámenia boli realizované. Odvolacia námietka žalovaného o nemožnosti porušenia právnej povinnosti podávaním trestných oznámení opomína nielen ochranu všeobecných zásad občianskeho práva, zákaz konania v rozpore s dobrými mravmi, ale nenapĺňuje ani požiadavku ochrany základných práv a slobôd.

2.2. Vo vzťahu k zaplateniu nemajetkovej ujmy odvolací súd uviedol, že rozhodnutie súdu prvej inštancie o priznaní výšky nemateriálnej ujmy 5.000,- eur a zamietnutie žaloby v prevyšujúcej časti uplatnenej náhrady nemajetkovej ujmy nemožno považovať za arbitrárne. Závery súdu prvej inštancie o vzniku a závažnosti ujmy sú riadne odôvodnené a spočívajú na logických a legitímnych faktoch. Odvolací súd preto v súlade s § 387 ods. 1 CSP potvrdil rozsudok okresného súdu aj vo výroku IV., ktorým žalobu nad priznanú náhradu nemajetkovej ujmy 5.000,- eur zamietol poukazujúc aj na judikatúru ESLP, v zmysle ktorej výška náhrady nemajetkovej ujmy musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme. Odvolací súd dospel k záveru, že vecne správny je i výrok okresného súdu o trovách konania vychádzajúci z pomerného úspechu strán v spore.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný (ďalej ako „dovolateľ“) dovolanie, ktoré odôvodnil poukazom na § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Rozhodnutie odvolacieho súdu podľa dovolateľa záviselo od vyriešenia právnych otázok, ktoré neboli doposiaľ riešené dovolacím súdom: 1/ či podaním trestného oznámenia je možné zasiahnuť do osobnostnej sféry osoby, proti ktorej trestné oznámenie smeruje a 2/ stanovenie predpokladov určujúcich pre vznik nároku na nemajetkovú ujmu v prípade zásahu do súkromia jednotlivca podaním trestného oznámenia a predpokladov určujúcich pre stanovenie jej výšky. Uviedol, že neoprávnenosť konania dovolateľa a záver o šikanóznom podávaní trestných oznámení možno vyvodit' jedine z komplexného posúdenia obsahu trestných oznámení, skutočností v nich uvedených a okolností, za ktorých k podaniu trestných oznámení došlo. Jedine v prípade preukázania, že skutočnosti uvádzané v trestných oznámeniach boli vedomo nepravdivé alebo hrubo zavádzajúce by bolo možné dospieť k záveru, že podanie trestného oznámenia v konkrétnom prípade nie je plnením oznamovacej povinnosti, ale konaním šikanóznym, teda neoprávneným. Odvolací súd sa žiadnym spôsobom nevenoval tomu, prečo práve v prípade žalovaného by mal priznať náhradu nemajetkovej ujmy a v čom považuje ujmu vzniknutú žalobcovi za značnú. Súd argumentuje, že zníženie dôstojnosti alebo vážnosti fyzickej osoby nie je jediným kritériom pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy (poukazovanie na výraz „najmä“), akýkoľvek iný zásah však musí spĺňať charakter značnej miery. V čom sa v danom prípade prejavuje značná miera zásahu súd neuviedol. Chýba aj vysporiadanie sa s dôvodnosťou priznania náhrady nemajetkovej ujmy a jej výšky. Je neprijateľné, aby tie isté okolnosti boli dôvodom priznania nemajetkovej ujmy aj určujúcim kritériom stanovenia ich výšky. Navrhol, aby dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalobca vo vyjadrení navrhol, aby dovolací súd dovolanie zamietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom z 28. júla 2022 sp. zn. 2Cdo/200/2020 dovolanie zamietol a rozhodol, že žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania. V odôvodnení rozhodnutia okrem iného uviedol, že je vždy nevyhnutné skúmať intenzitu tvrdeného porušenia základného práva na ochranu osobnosti v súvislosti so slobodou prejavu so zreteľom na požiadavku proporcionality týchto práv.

6. Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom z 19. decembra 2023 sp. zn. IV. ÚS 295/2023 (ďalej aj „ústavný súd“ a „nález“) rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/200/2020 z 28. júla 2022 zrušil a vec vrátil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie. Ústavný súd v dôvodoch nálezu uviedol, že „Z dôvodu, že sťažovateľ podal dovolanie pre nesprávne právne posúdenie, bolo úlohou dovolacieho súdu posúdiť kritériá, na základe ktorých možno odpovedať na sťažovateľom formulovanú dovolaciu otázku.... Najvyšší súd ale pomenoval len niektoré vybrané kroky testu proporcionality v užšom zmysle, na ktoré aplikoval skutkové zistenia nižších súdov, teda jeho posúdenie nevyčerpalo celý rozsah garancií, ktoré základné právo na súdne konanie, resp. právo na spravodlivé súdne konanie obsahuje, a to aby sa vo veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon.“

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej tiež „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania. Bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné, preto pristúpil k skúmaniu jeho dôvodnosti.

8. Ústavný súd Slovenskej republiky v zhora označenom náleze (bod 45) prezentoval názor, že: „Hoci najvyšší súd v napadnutom rozsudku tvrdí, že vykonal test proporcionality, ústavný súd vyhodnotil, že úplne absentuje zhodnotenie kritéria (ii) KDE a neúplne boli zhodnotené kritériá (i) KTO, O KOM, (iii) ČO, (iv) KEDY a (v) AKO, čoho dôsledkom je neúplnosť právneho posúdenia prejednávanej veci. Z tohto dôvodu sú závery najvyššieho súdu v tejto časti neúplné a nedávajú komplexnú odpoveď na to,

ktorá z dvoch pomerovaných ústavných hodnôt má byť v konkrétnom prípade uprednostnená.“ Na ďalšom mieste ústavný súd uviedol, že „hodnotil udržateľnosť odôvodnenia napadnutého rozsudku dovolacieho súdu v spojení s rozsudkami nižších súdov iba z hľadiska spôsobu vykonania testu proporcionality v užšom zmysle. všeobecné súdy identifikovali žalobcu ako osobu verejne činnú, avšak nebolo zrejmé, akým spôsobom sa táto okolnosť premietla do konečného rozhodnutia. Na základe vykonaných dôkazov však je možné ustáliť, či v jednotlivých oznámeniach sťažovateľ zámerne uviedol zjavne nepravdivé, neúplné či skreslené údaje. Uvedeným zhodnotením možno následne zodpovedať aj otázku, či jeho postup možno označiť za dobromyseľný, slúžiaci na ochranu verejného záujmu vyodením zodpovednosti za spáchanie trestného činu, alebo šlo o konanie šikanózne v úmysle poškodiť žalobcu. Všeobecné súdy označili konanie sťažovateľa za šikanózne a v rozpore s dobrými mravmi, avšak bez vyhodnotenia uvedených otázok. Tento záver je z pohľadu ústavného súdu akceptovateľný, avšak je úzko previazaný so skúmaním kritéria ČO a aj KTO z hľadiska osoby sťažovateľa, teda s otázkou pravdivosti a možnosti vyhodnotenia pravdivosti oznamovaných skutočností sťažovateľom, ktoré neboli riadne zhodnotené, preto sa aj tento záver všeobecných súdov javí ako predčasný.“

9. Ústavný súd uzavrel (body 49 a 50 nálezu), že: „Po vrátení veci bude úlohou najvyššieho súdu opätovne sa zaoberať prvou dovolacou otázkou a skúmať, či odvolací súd vykonal pomerovanie dvoch konkurujúcich hodnôt v súlade s už uvedenými právnymi závermi ústavného súdu, ktoré možno označiť za ustálenú prax ústavného súdu, t. j. či boli vzaté do úvahy všetky už načrtnuté kritériá testu proporcionality. Iba komplexné zhodnotenie môže vo výsledku priniesť ústavne akceptovateľné posúdenie, teda správne zvolená metóda je v tomto prípade prvým predpokladom pre následné ústavne udržateľné právne posúdenie veci. Ústavný súd zároveň dodáva, že test proporcionality nemusí byť jediným univerzálnym nástrojom na komplexné zhodnotenie stretu základných práv, všeobecný súd je v zásade oprávnený argumentovať aj iným spôsobom, avšak jeho záver musí byť preskúmateľným, zdôrazňujúcim, čo je pre prejednávanú vec podstatné a z akých dôvodov, tak, aby jeho argumentácia bola udržateľná aj z hľadiska garancií obsiahnutých v dohovore. Hoci v tomto prípade najvyšší súd pripustil, že bolo potrebné vykonať test proporcionality, nevykonala ho v celej jeho šírke. Z hľadiska druhej dovolacej otázky a záverov najvyššieho súdu vzťahujúcich sa na túto časť dovolania podaného sťažovateľom ústavný súd uvádza, že posúdenie tejto otázky je značne závislé od zhodnotenia prvej dovolacej otázky, z ktorej po vykonaní testu proporcionality pri prípadnom vyslovení zásahu vyplynie aj intenzita tohto zásahu, preto z pohľadu ústavného súdu je v tejto fáze konania predčasné posudzovať ústavnú udržateľnosť tejto časti napadnutého rozsudku dovolacieho súdu“.

10. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok (nie ďalšie odvolanie) a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 8Cdo/67/2017). Dovolaním sa nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorého prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly má dovolací súd možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (napr. tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov atď.) a či konajúcimi súdmi prijaté závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP.

11. Dovolací súd vychádzajúc z uvedeného (viazanosť skutkovým stavom tak, ako ho zistili súdy nižších inštancií) a zo záverov ústavného súdu (potreba doplnenia vykonania testu proporcionality v celej jeho šírke) v spojení s obsahom dovolania (§ 124 CSP) dospel k záveru, že z dovolania možno vyvodiť aj dovolací dôvod v podobe tzv. vady zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP (nedostatky v procese dokazovania a v hodnotení dôkazov a na to nadväzujúce neúplné odôvodnenie rozsudkov súdov nižších inštancií).

12. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v miere porušujúcej jej právo na spravodlivý proces.

13.1. Dokazovanie je časť civilného súdneho konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). V dokazovaní sa súd obmedzuje len na zisťovanie skutkových poznatkov (poznatkov o skutkových okolnostiach, ktoré zakladajú a odôvodňujú prejednávany nárok). Posúdenie návrhov na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (viď § 185 ods. 1 CSP), a nie strán sporu.

13.2. Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, majúcej základ v ústavnom princípe nezávislosti súdov. Táto zásada, vyplývajúca z čl. 15 základných princípov Civilného sporového poriadku, normatívne rozvinutá v § 191 ods. 1 CSP znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov urobí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Postup sudcu ale neznamená, že sudca nie je viazaný ústavnými princípmi predvídateľnosti a zákonnosti rozhodnutia. Naopak, konečné meritórne rozhodnutie musí vykazovať logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania (v podrobnostiach pozri Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 729).

13.3. O vadách v procese dokazovania možno hovoriť vtedy, ak súd vychádzal pri rozhodnutí zo skutočnosti, pre ktorú nie je z vykonaných dôkazov podklad, alebo ak považoval určitú skutočnosť za základ svojho rozhodnutia úplne inak, ako vyplýva z vykonaného dokazovania, prípadne ak nezistil určitú podstatnú skutočnosť, ktorá bez ďalšieho z vykonaného dokazovania vyplýva.

14. Riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu a inú právnu ochranu vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (I. ÚS 236/06). Súd má povinnosť presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutie náležite odôvodniť (§ 220 CSP a § 393 CSP, I. ÚS 243/2007), pritom starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli strany sporu. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí rovnako ako závery, ku ktorým na ich základe dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé.

15. Dovolateľ v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP v dovolaní uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnych otázok, ktoré neboli doposiaľ riešené dovolacím súdom, a to otázok 1/ či podaním trestného oznámenia možno zasiahnuť do osobnostnej sféry osoby, proti ktorej trestné oznámenie smeruje a 2/ stanovenia predpokladov, ktoré sú určujúce pre vznik nároku na nemajetkovú ujmu v prípade zásahu do súkromia jednotlivca podaním trestného oznámenia, ako aj pre stanovenie jej výšky.

16. Odvolací súd posúdil, či bol výkon práva podávať trestné oznámenia zo strany žalovaného v súlade s verejným záujmom a právnym poriadkom SR a či nedošlo k šikanóznemu výkonu tohto práva a zásahu do osobnostných práv žalobcu. Uviedol, že v prípadoch podania nepravdivých trestných oznámení, ktorých oznamovateľ nebol odsúdený pre krivé obvinenie, prichádza do úvahy jeho občianskoprávna zodpovednosť za vzniknutú ujmu, o to viac v prípade osôb, voči ktorým obvinenie nebolo vznesené. Takúto možnosť musí preverovaná osoba mať predovšetkým s ohľadom na realizáciu prvotných poškodzujúcich policajných postupov (podávanie vysvetlení, vyžiadanie listín a pod.), ktoré boli s

ohľadom na obsah trestného oznámenia realizované. Vždy je nevyhnutné skúmať intenzitu tvrdeného porušenia základného práva na ochranu osobnosti v súvislosti so slobodou prejavu aj so zreteľom na požiadavku proporcionality týchto práv. Relevantným hľadiskom pri posudzovaní neoprávnenosti zásahu v súvislosti s uplatňovaním práva na inú právnu ochranu a slobodu prejavu, či iného subjektívneho práva, môže byť len primeranosť zásahu vzhľadom na okolnosti, za akých malo k nemu dôjsť.

17.1. Dovolací súd pripomína, že žiadne základné právo nemá absolútnu prednosť pred iným a ktorékoľvek z nich môže v určitej situácii prevážiť. Ani právo na slobodu prejavu garantované v čl. 26 Ústavy SR nie je absolútne, je totiž obmedzené - tak ako to predpokladá čl. 10 ods. 2 Dohovoru - právami na ochranu osobnosti v rozsahu vymedzenom v ust. § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. V prípade kolízie práva na slobodu prejavu s právom na ochranu osobnosti treba vychádzať z požiadavky ich vyváženosti a proporcionality pri ich uplatňovaní, teda, aby jednému právu nebola daná bezdôvodne prednosť pred druhým.

17.2. Pri strete práva na ochranu osobnosti so slobodou prejavu je nutné vyhodnocovať a v zásade skúmať kto, o kom, čo, kde, kedy a ako hovorí, pričom na základe odpovedí na dané otázky možno pomocou testu proporcionality v užšom zmysle určiť, ktorá sloboda má byť uprednostňovaná. Po vykonaní testu proporcionality tak bude jednému z dvoch oproti sebe stojacich základných práv a slobôd priznaná väčšia dôležitosť, v dôsledku čoho však to druhé s menšou dôležitosťou nestráca svoju platnosť.

18.1. Súdny nižších inštancií vykonali test proporcionality, ale podľa záverov ústavného súdu nepostupovali dôsledne - absentuje zhodnotenie kritériá kde a neúplne boli zhodnotené kritériá kto, o kom, čo, kedy a ako. V konkrétnostiach uviedol:

18.2. Pri kritériu kto, o kom (bod 39. nálezu) „všeobecné súdy identifikovali žalobcu ako osobu verejne činnú, avšak nebolo zrejmé, akým spôsobom sa táto okolnosť premietla do konečného rozhodnutia. V tomto kroku bolo potrebné zohľadniť jednak postavenie žalobcu ako osoby verejne činné v rámci komunálnej politiky, čo odôvodňuje záujem spoločnosti na tom, aby vo verejnom živote pôsobili osoby, ktoré nepáchajú trestnú činnosť, avšak zároveň bolo potrebné zohľadniť aj osobu sťažovateľa z toho pohľadu, ako môže spoločnosť vnímať podávanie trestných oznámení na jeho osobu. Aspekt osoby sťažovateľa pritom nebol žiadnym spôsobom skúmaný“.

18.3. Pri kritériu čo (obsah oznamovaných a šírených skutočností) možno ustáliť, že nešlo o hodnotiace úsudky, ale o informácie, ktoré prinajmenšom žalovaný podľa svojich tvrdení mal považovať za pravdivé. Ak by obsahom trestného oznámenia boli vedome uvedené nepravdivé údaje, išlo by o zneužitie práva na podanie takého oznámenia. Podľa názoru ústavného súdu je z hľadiska povahy informácií obsiahnutých v trestných oznámeniach relevantná aj ich pravdivosť. „Pre účely civilného sporu nemožno viazať skutkové preukázanie pravdivosti týchto informácií iba na právoplatné odsúdenie, resp. aspoň na trestné obvinenie dotknutej osoby. Na základe vykonaných dôkazov však je možné ustáliť, či v jednotlivých oznámeniach sťažovateľ zámerné uviedol zjavne nepravdivé, neúplné či skreslené údaje. Pritom je možné zohľadniť, ako získal sťažovateľ vedomosť o jednotlivých konaniach, či s ohľadom na svoje postavenie mohol sám vyhodnotiť ich dôveryhodnosť a overiť si ich pravdivosť. Uvedeným zhodnotením možno následne zodpovedať aj otázku, či jeho postup možno označiť za dobromyseľný, slúžiaci na ochranu verejného záujmu vyvodením zodpovednosti za spáchanie trestného činu, alebo šlo o konanie šikanózne v úmysle poškodiť žalobcu. Všeobecné súdy označili konanie sťažovateľa za šikanózne a v rozpore s dobrými mravmi, avšak bez vyhodnotenia uvedených otázok. Najvyšší súd konštatoval, že v jednom prípade oznámenie viedlo k trestnému stíhaniu žalobcu a k jeho (teraz už právoplatnému) odsúdeniu, v ďalšom prípade šlo o priestupkové konanie, čo naznačuje, že v týchto dvoch prípadoch oznámenia vykazovali vyššiu mieru relevancie, nie je však zrejmé, akým spôsobom boli tieto okolnosti zohľadnené“ (40. až 42. bod nálezu).

18.4. V zmysle kritéria kde nebolo vôbec skúmané, na akých miestach a s akým dosahom mal žalovaný šíriť skutočnosti o žalobcovi (dosah lokálny resp. celoštátny). Potrebné bolo zohľadniť aj vtedajšiu spoločenskú situáciu a verejnú diskusiu, ktorá sa viedla o trestnom konaní žalobcu (bod 43. nálezu).

18.5. Ako čiastočne vyhodnotený označil ústavný súd (44. bod nálezu) záver súdov hodnotiaci naplnenie kritéria ako (forma zásahu), lebo je úzko previazaný so skúmaním kritérií čo aj kto „z hľadiska osoby sťažovateľa, teda s otázkou pravdivosti a možnosti vyhodnotenia pravdivosti oznamovaných

skutočností sťažovateľom, ktoré neboli riadne zhodnotené, preto sa aj tento záver všeobecných súdov javí ako predčasný“.

19. Dovolací súd zhrnúc uvedené dospel k záveru, že sudy nižších inštancií dospeli k predčasným záverom týkajúcim sa otázky, ktoré z dvoch konkurujúcich si práv (ústavných hodnôt) - právo na informácie alebo právo na ochranu osobnosti - má byť v tomto prípade uprednostnené, keď nevyhodnotili v bodoch 18.1. až 18.5. tohto uznesenia uvedené podstatné skutočnosti, čo predstavuje nesprávne hodnotenie dôkazov naplňajúce dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP. Dovolanie je preto v zmysle citovaného ustanovenia prípustné a zároveň aj dôvodné. Vyššie uvedené dôvody vedú najvyšší súd k záveru, že v danej procesnej situácii prichádza v dovolacom konaní do úvahy len zrušenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu v časti uvedenej v enunciiate tohto uznesenia (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozsudku odvolacieho súdu, dovolací súd v časti zrušil aj rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 2 v spojení s § 450 CSP).

20. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v ustanovení § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/44/2015, 2Cdo/111/2014, 3Cdo/4/2012, 4Cdo/263/2013, 5Cdo/241/2013, 6Cdo/591/2015, 7Cdo/212/2014, 8Cdo/137/2015).

21. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom odvolacieho súdu (§ 455 CSP).

22. V prípade, keď dovolací súd zruší rozhodnutie a vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.